

Ҳадис 174-дарс. Абу Шоҳнинг фикри

20:05 / 23.02.2022 1512

حَتَّىٰ مَاعِلَاقَ مُلْسَنٍ وَهُوَ لَعْلَىٰ حَلْصَنِ بْنِ لَانَعْ هُنَعُ هَلَلَا يَضَرَ رَهْرِيْرُه يَبَأْ نَعْ يِذْمُرْتَلَ اوْنَاحْيِشْلَا اَمُهَا وَرِهَاش يَبَأْلَ اُوبُتْكَا ِلِيْوَطَلَرِثِيَدْحَلَا يَفَّهْلَمْ.

Абу Ҳурайра розияллоҳу анҳудан ривоят қилинади:

«Набий соллаллоҳу алайҳи васаллам Макка фатҳ қилинган йили узун ҳадисда жумладан: «Абу Шоҳга ёзиб беринглар», деганлар».

Икки Шайх ва Термизий ривоят қилғанлар.

Шарҳ: Аслида бу ҳадисдаги жумла айтилишидан олдин анчагина гап-сўзлар бўлиб ўтган. Пайғамбаримиз соллаллоҳу алайҳи васаллам Маккан мұкаррамани фатҳ этган кунлари одамларга хутба қилғанлар. Унда «Аллоҳ таоло филни Маккадан тўсиб қолган эди, аммо Ўз расули ва мўминларни унга султонли қилди», деб гап бошлаганлар. Хутбадан сўнг яманлик Абу Шоҳ исмли киши: «Эй Аллоҳнинг Расули, менга ёзиб беринг», деган. Пайғамбаримиз соллаллоҳу алайҳи васалламдан эшитганларининг ўз хузурида хужжат сифатида ёзилган ҳолда сақланиб туришини хоҳлаган. Аммо ўзи ёзишни билмаганидан Пайғамбаримиз соллаллоҳу алайҳи васалламдан ёзиб беришларини сўраган. Пайғамбаримиз соллаллоҳу алайҳи васаллам Абу Шоҳнинг фикрини тасдиқлаганлар ва ёзишни биладиган саҳобаларга ёзиб беришни амр қилғанлар. Демак, илмни сақлаш учун ёзиб, қайд қилиб қўйиш яхши экан. Бу ишни Пайғамбаримиз соллаллоҳу алайҳи васаллам тасдиқлаб, амр қилғанлар.

Шу ҳадисга биноан, мусулмонлар илмни илмий баҳс ва китоб шаклида ёзиб боришни одат қилғанлар. Бир замонлар, дунёning ҳеч бир жойида ўқишиш бўлмаганида мусулмон юртларда ҳамма ёзишни билган. Қўлёзма шаклида сон-саноқсиз китоблар тарқалган, баъзи бир мусулмонлар ўн минглаб китобларга эга бўлганлар. Кутубхоналардан кенг фойдаланиш мусулмон диёрларида яхши расм бўлган. Ҳозирги кунимизда дунёning энг тараққий этган давлатлари музейларида, қўлёзма хазиналарида сақлананаётган энг қадимий ва энг қимматли қўлёзмалар мусулмонларнинг қўлёзмалари эканлигининг ўзи фикримизнинг ёрқин далилидир.

Яна шуни айтиш лозимки, бу ёлғиз фикр эмас. Замондош мусулмон олимлар бу масалани жуда яхши ўрганганлар, ҳужжат ва далиллар билан илмий равишда исбот этганлар. Бу ҳақиқатни ғарблек олимлар ҳам тан оладилар. Минг афсуслар бўлсинким, кейинчалик мусулмонлар бу муҳим нарсага эътиборсиз қарай бошлаганлар. Ҳатто илм марказларида ҳам ўқиш, оғзаки гап билан кифояланиб, ёзишга унча эътибор бермай қўйганлар. Ёзиш, хат деганда, ҳусниҳат тушунилган-у, илмни қайд қилиш маъноси тушунилмаган. Шунинг учун ҳам кейинги вақтларда Бухоро, Самарқанд ва бошқа машҳур илмий марказларда йигирма йиллаб ўқиган кишилар турли китобларни ўқиб, маъносини айтсалар ҳам, ёзишни хуш кўрмаганлар. Бу нарса айниқса, исломий маърифат, билим маъносида катта салбий таъсир қолдирди. Шу боис турли мусулмон халқларнинг тилларида исломий китоблар йўқ даражада. Кейинчалик ёзадиган бўлганларнинг эса дийндан, Исломдан, иймондан етарли маълумоти у ёқда турсин, саводлари ҳам йўқ.

Оқибатда оддий мусулмонлар бу соҳада қайд этилган, ёзиб, сақлаб қўйилган нарсаларни ўз тилларида ўқиш имконига эга бўлмай қолдилар.

Бу ишга энди-энди қўл урилмоқда. Аллоҳ хоҳласа, аста-секин йўлга тушиб ҳам кетар. Аммо кўп нарса зое бўлгани аниқ. Аччиқ сабоқдан ибрат олиб, илмни ёзиб, қайд қилиб, сақлашга катта аҳамият беришимиз лозим.

«Ҳадис ва ҳаёт» китоби асосида тайёрланди